

ULUSAL YARGI AĐI PROJESİ VE E-İMZA

Can ORHUN*

E-imza yasının yürürlüğe girdiği 2005 yılından bu yana, hem kamu hem de özel sektör tarafında birçok uygulama hayata geçti. 2005 ve 2006 yılları genel olarak elektronik imzanın algılanması ve hangi uygulamalarda kullanılabileceğinin tartışılarak projelendirilmeye çalışıldığı dönemler olarak geçerken, 2008 yılında uygulamalar ağırlık kazandı. İçinde bulunduğumuz yıl, birbirinden farklı birçok uygulamada e-imzanın yararlarının gerçekten görülmeye başlandığı ve bu konuda çeşitli yatırımların yapıldığı bir dönem olarak geride kalmak üzere.

Bu uygulamaların belki de en özgün olanlarından biri de Adalet Bakanlığı'nın hayata geçirdiği Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) oldu. Türk yargı sistemini elektronik ortama taşıyan UYAP, aynı zamanda birçok açıdan da dünyaya örnek teşkil ediyor. Daha önce yargıda ıslak imza ile yapılan birçok işlem, süreçlerin UYAP sayesinde elektronik ortama aktarılması ile birlikte elektronik imza kullanılarak yapılabilir hale geldi. Geçen yıllarda hayata geçen "Avukat Portalı" ise, tüm avukatlarımıza bürolarından çıkmadan dava dosyası takip etme, dosyaya belge ekleme ve harç yatırma gibi birçok işlemi e-imza aracılığıyla internet üzerinden gerçekleştirme imkânı sundu.

Bunların yanı sıra, 2004 yılında TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, bir veri güvenliği uygulaması olan e-imzayı üç ayrı şekilde tanımlıyor. Buna göre e-imza;

- Elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurmaktadır. (5. m.)
- Elle atılan imza ile aynı ispat gücüne haizdir. (22. m.)
- Oluşturulan elektronik veriler senet hükmündedir. (23. m.)

Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere ıslak imza ile yapabildiğimiz her türlü işlemi internet üzerinden e-imza ile de yapabiliyoruz. Bugün vatandaş olarak, kamu kuruluşlarındaki birçok işlemi veya başvuruyu ancak imza gerçekleştirebiliyoruz. Söz konusu hizmetleri internet üzerinden de aynı şekilde alabilmek için de imzamız atabileceğimiz bir araca gereksinim duyuyoruz. Bunu gerçekleştirmenin en hızlı ve en güvenli yolu ise e-imza kullanmaktan geçiyor.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda da geçtiği şekliyle *"ıslak imzayla aynı hukuki sonucu doğuran"* elektronik imza, bu konudaki alışkanlıklarımızda önemli bir farklılık yaratıyor. Bununla birlikte, kullanıcılarına *"elektronik ortamda bir yüksek güvenlik uygulaması"* olmanın çok ötesinde faydalar sağlayan e-imzanın gerçek anlamıyla yaygın olarak kullanıma geçmesi için de belli bir *"alışma ve geçiş"* dönemine gereksinim duyuluyor.

Son günlerde basında birçok yönüyle sıkça yer alan e-devlet ve e-ticaret konuları da elektronik imzanın birçok uygulamada zorunlu hale gelmesiyle farklı bir boyut kazanıyor. Özellikle Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın öncülüğünü yaptığı e-devlet uygulamaları, elektronik imzanın kullanılmasıyla beraber gerçek anlamda kurumların ve vatandaşların *"hizmetine"* girmeye başlıyor. Burada *"hizmet"* kelimesini vurgulamamızın gerçek nedeni ise, e-devlet uygulamalarının bugüne kadar anlaşıldığından farklı olarak aslında bir hizmet olması zorunluluğu taşımasıdır.

2008 yılının başlamasıyla beraber elektronik imza talep eden kişi ve kurum sayısında önemli bir artış gözlemledik. Bunun başlıca sebebi ise, Sanayi Bakanlığı'nın Garanti Belgesi, Satış Sonrası Hizmet Yeterlilik Belgesi ve Muafiyet Belgesi başvurularını artık sadece internet üzerinden ve sadece elektronik imza ile kabul ediyor olmasıdır. 2008 yılının Ocak ayından itibaren üretim ve ithalat yapan tüm firmalar elektronik imza sahibi olmak zorundadır. İlk başlarda pek çok firma bu zorunluluğa tepki vermiş olsa da, bu tepkinin e-imzanın sağladığı faydaların yeterince tanıtılmamasından kaynaklandığı zaman içinde anlaşıldı.

Sonrasında ise firmalar, bir defaya mahsus olmak üzere elektronik imza aldıktan ve gerekli başvuruları internet üzerinden hızlıca yaptıklarını gördükten sonra, diğer uygulamaların da elektronik ortama taşınması yönünde talepte bulunmaya başladı.

Bunun yanı sıra, Patent Enstitüsü'ne marka başvurusunun elektronik imza ile yapılması, Dış Ticaret Müsteşarlığı'ndaki uygulamalarda e-imza kullanımının zorunlu tutulması ve Adalet Bakanlığı'nın UYAP projesini hayata geçirmesiyle de elektronik imzaya bir gereksinim niteliği kazandırdı.

UYAP, bugün kamu tarafında elektronik imzanın en çok kullanıldığı uygulama olarak görünüyor. TÜBİTAK'ın açıkladığı rakamlara göre, kamusal alandaki yaklaşık 40 bin "nitelikli elektronik sertifika"nın 30 bine yakını Adalet Bakanlığı tarafından kullanılıyor. Projenin ikinci bacağı olan "Avukat Portalı" sayesinde de bu yayılım doğrudan veya barolar aracılığı ile avukatların kullanımına doğru ilerliyor. Kısacası Adalet Bakanlığı uzun zamandır elektronik imzanın kamuda yaygınlaşması konusunda üzerine düşen görevi yapmış görünüyor.